

Naturmiljö

Tunnelbana till Nacka och söderort

2017-05-31

Titel: Naturmiljö

Uppdragsledare: Johan Björkman, Sweco/TYPSA

Projektledare: Martin Hellgren, FUT

Bilder & illustrationer: Sweco/TYPSA och SLL där inget annat anges

Dokumentid: 2320-N21-24-00042

Diarienummer: FUT 2017-0093

Utgivningsdatum: 2017-05-31

Distributör: Stockholms läns landsting, förvaltning för utbyggd tunnelbana

Box 225 50, 104 22 Stockholm. Tel: 08 737 25 00. E-post: nyatunnelbanan@sll.se

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
2	Metod.....	5
3	Förutsättningar naturmiljö.....	8
3.1	Kända naturvärden.....	8
3.2	Resultat av inventeringen.....	8
3.3	Station Sofia	9
3.4	Station Hammarby Kanal.....	12
3.5	Station Sickla.....	15
3.6	Station Järla	18
3.7	Station Nacka Centrum	22
3.8	Station Gullmarsplan	28
3.9	Station Slakthuset	33
3.10	Anslutning Sockenplan.....	36
3.11	Anslutning Blasieholmen	34
4	Referenser.....	38

Bilagor

Bilaga 1: Inventeringsområden

Bilaga 2: Digitalt underlag

Bilaga 3: Fågelinventering - artlista

Bilaga 4: Inventering av fladdermöss

Bilaga 5: Förutsättningar

Bilaga 6: Gröna samband som berörs

1 Bakgrund

Denna underlagsrapport är en sammanställning av den insamlade informationen och de utförda inventeringar som gjorts under projekteringsarbetet med avseende på kunskaper om aspekten naturmiljö. Kunskapsunderlaget har använts under framtagandet av förslag till järnvägsplan för att skapa möjlighet att finna så goda lösningar som möjligt och för att framhålla risker för negativ miljöpåverkan. Kunskapsinsamlingen är också stöd för frågeställningar i tillståndprocessen.

Som underlag har Sweco, på uppdrag av Stockholms läns landsting, genomfört en naturvärdesinventering i de områden som i olika skeden utgjort alternativ för etableringsytor vid anläggning av den nya tunnelbanan. I denna rapport redovisas resultatet av de i inventeringen ingående delarna.

Syftet med naturvärdesinventeringen är att identifiera och avgränsa de geografiska områden inom inventeringsområdet som är av betydelse för biologisk mångfald, samt bedöma och dokumentera dessa. Inventeringsområdet utgörs av områdena kring samtliga alternativa stationsentréer och mynnningar för arbetstunnlar samt några alternativa områden för ventilationsschakt. Inventeringen har utgjort ett underlag vid valet av plats för arbetstunnlar och stationsentréer. Karta över samtliga inventerade områden redovisas i bilaga 1.

I uppdraget ingår följande delar:

- Identifiera, avgränsa, bedöma, dokumentera och beskriva naturvärdesobjekt.
- Dokumentera och koordinatsätta fynd av rödlistade och fridlysta arter.
- Redovisa resultatet i en rapport med kara, foton, motiveringar och beskrivningar.
- Rapportera rödlistade och fridlysta arter till artportalen.
- Identifiera biotopskyddade områden.
- Mäta in och redovisa särskilt skyddsvärda träd för valda alternativ.
- Kortfattat beskriva samtliga de områden som slutligt är aktuella som etableringsytor, även de som inte utgör naturvärdesobjekt.

2 Metod

Naturvärdesinventeringen har genomförts med utgångspunkt i SIS-standarderna för naturvärdesinventering (SS 199000:2014) med tillhörande teknisk rapport (SIS-TR 199001:2014).

Föreliggande naturvärdesinventering har utförts på fältnivå (det vill säga inventering i fält har ingått) och detaljeringsgraden motsvarar "Medel" (enligt SS 199000:2014), vilket innebär att naturvärdesobjekt ner till en yta av 0,1 ha, alternativt linjeformat objekt som är minst 50 meter långt och 0,5 meter brett, har identifierats.

För den valda detaljeringsgraden ska identifierade naturvärdesobjekt bedömas i en av tre naturvärdesklasser enligt tabell 1. Geografiska områden som i sitt nuvarande tillstånd inte eller endast i ringa omfattning bidrar till biologisk mångfald bedöms ha lågt naturvärde, vilket inte utgör en naturvärdesklass.

Tabell 1 Naturvärdesklasser enligt SS 199000:2014. Färgskalan nedan är den som används på kartor i denna rapport.

Naturvärdesklass	Definition	Beskrivning
Naturvärdesklass 1	Högsta naturvärde	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.
Naturvärdesklass 2	Högt naturvärde	Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Naturvärdesklass 2 motsvarar ungefär: Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, lövskogsinventeringens klass 1 och 2, ängs- och betesmarksinventeringens klass aktivt objekt, ängs- och hagmarksinventeringens klass 1–3, ädellövskogsinventeringen klass 1 och 2, skyddsvärda träd enligt åtgärdsprogrammet, våtmarksinventeringens klass 1 och 2, rikkärrsinventeringens klass 1–3, limniska nyckelbiotoper, skogsbrukets klass urvatten, värdekärnor i naturreservat samt fullgoda Natura 2000-naturtyper. Detta förutsatt att de inte uppfyller högsta naturvärde.
Naturvärdesklass 3	Påtagligt naturvärde	Varje enskilt område av en viss naturtyp med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 3 motsvarar ungefär: ängs- och betesmarksinventeringens klass restaurerbar ängs- och betesmark, Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, lövskogsinventeringens klass 3, ädellövskogsinventeringens klass 3, våtmarksinventeringens klass 3 och 4 samt skogsbrukets klass naturvatten.

Naturvärdesklassningen utgår från bedömningsgrunderna arter och livsmiljö.

Naturvärdesobjekten redovisas på kartor.

Till naturvårdsarter räknas:

- Skyddade arter: arter som omfattas av juridiskt skydd enligt Artskyddsförordningen. Markeras med (§) i beskrivningarna av inventerade områden nedan.
- Typiska arter: arter vars förekomst indikerar så kallad gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv.
- Rödlistade arter: arter som bedöms löpa risk att försvinna ur landet. Delas in i kategorierna RE – nationellt utdöd, CR – akut hotad, EN – starkt hotad, VU – sårbar, NT – nära hotad och LC – livskraftig. Förkortningarna används i beskrivningarna nedan.
- Ansvarsarter: arter där en särskilt stor andel av dess totala population finns i en begränsad del av det totala utbredningsområdet.
- Signalarter: arter som med sin närvaro eller frekvens indikerar att ett område har höga naturvärden. Markeras med (S) i beskrivningarna nedan.
- Nyckelarter: arter som direkt eller indirekt har en särskilt viktig funktion för andra arter.

Olika naturvårdsarter är synliga under olika delar av säsongen varför arter som inte varit möjliga att se vid inventeringstillfället inte har noterats. Endast de arter som noterats vid denna naturvärdesinventering, vid fågel- eller fladdermusinventeringarna samt vid trädinmätningen tas upp i sammanställningen av naturvårdsarter för respektive naturvärdesobjekt. Tidigare noterade arter tas dock med i bedömningen av objektets naturvärde.

Samtliga fåglar är skyddade enligt 4 § artskyddsförordningen. Vid sammanställningen av naturvårdsarter för respektive naturvärdesobjekt nämns dock endast de fågelarter som är rödlistade, de som ingår i Fågeldirektivets Bilaga 1 (märkta med B i artskyddsförordningens Bilaga 1) eller har minskat med minst 50 % under perioden 1975-2005. Endast dessa fågelarter ingår i det skikt som visar skyddade arter i kartor.

För naturvärdesobjekten anges biotopgrupp och biotop enligt rekommendationer i SS 199000:2014 och SIS-TR 199001. Inom de vanligaste biotopgrupperna Skog och träd samt Myr benämns biotoperna enligt Vegetationstyper i Norden (Nordiska Minister-rådet, 1998) på åtminstone den detaljeringsnivå som anges i tekniska rapporten SIS-TR 199001:2014.

Som underlag till naturvärdesbedömningen har information om skyddade eller på annat sätt värdefulla naturområden inhämtats från Stockholms stad, Nacka kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län och Skogsstyrelsen. Information om kända rödlistade och fridlysta arter beställdes från artdatabanken.

Spridningsanalys har inte ingått i uppdraget men i de fall där en bedömning gjorts att inventeringsområdet utgör eller ingår i en lokalt viktig spridningsväg har detta noterats. Information om kända spridningsnätverk för vissa artgrupper, såsom Habitatnätverk inom Stockholms stad, har också inhämtats.

Fullständig lista över underlag som använts finns i bilaga 2.

Inventering av naturvärden på föreslagna platser för stationsuppgångar och tunnelmynningar genomfördes den 20-21 och 25 maj 2015 med kompletterande inventeringar av nya föreslagna entréer och utökade eller förändrade etableringsytor den 13 augusti, 10 september och 23 oktober 2015 samt 24 augusti 2016.

Utifrån resultaten av genomförd naturinventering togs beslut om i vilka områden som fågel- respektive fladdermusinventering skulle genomföras. Detta gjordes i samråd med fågel- och

fladdermusexperter. En översiktlig kvalitativ fågelinventering genomfördes den 17 juni 2015. Fullständig artlista från fågelinventeringen redovisas i bilaga 3. Alla fåglar är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen. Fladdermusinventeringen omfattade manuell undersökning med detektor samt komplettering med autoboxar (en inspelningsenhet för ultraljud) och genomfördes 19-21 juli samt 27 juli. Detaljerad rapport från fladdermusinventeringen återfinns i bilaga 4.

Trädinmätning genomfördes i, och till viss del i anslutning till, de områden som utgjorde förslag till etableringsytor den 23 oktober 2015 då trädinmätningen ägde rum. Kompletterande trädinmätning har gjordes 11 mars 2016 för nya alternativa etableringsytor. Trädinmätning har alltså inte skett i samtliga naturvärdesobjekt och ibland bara i delar av naturvärdesobjekt. Inmätning av träd har även skett utanför några inventeringsområden på grund av att dessa områden tillfälligt varit aktuella som etableringsytor men har avskrivits som alternativ innan en naturvärdesinventering har varit möjlig att genomföra. Även de inmätta träd som inte berörs av aktuellt förslag till etableringsytor (24 augusti 2016) redovisas i kartor då de kan vara av betydelse för förståelsen av naturmiljön som helhet i dessa områden. Trädinmätningen är dock inte heltäckande och det kan även finnas särskilt skyddsvärda träd kring andra inventeringsområden, men eftersom dessa inte varit aktuella som etableringsytor har ingen inmätning gjorts på dessa platser. Trädinmätningen följer Naturvårdsverkets kriterier för värdefulla träd. Kriterierna utgår från Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd, Rapport 6496 Naturvårdsverket. Följande träd har mätts in:

- Alla levande träd med över 100 cm diameter i brösthöjd
- Alla hålträd med över 40 cm diameter i brösthöjd
- Stående och liggande döda träd med över 100 cm diameter i brösthöjd
- Träd av trädslagen ek, bok, gran och tall äldre än 200 år.
- Träd av övriga trädslag äldre än 140 år.

Samtliga naturområden har dokumenterats med fotografier.

3 Förutsättningar naturmiljö

3.1 Kända naturvärden

De planerade stationsentréerna och mynningarna för arbetstunnlar berör ett antal, sedan tidigare kända, naturvärden. Planerad mynning för arbetstunnel i Årstaskogen ligger inom ett planerat naturreservat. Hela Årstaskogen, inklusive etableringsytan, ligger också inom ett kärnområde för ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO 2013) och den naturliga strandmiljön i området är skyddad som ett ekologiskt särskilt känsligt område enligt 3 kap 3 § miljöbalken. Årstaskogen omfattas också av Stockholms kommuns habitatnätverk.

I och intill Stora Blecktornsparken finns ett område som enligt Ekdatasen (se bilaga 2), utgör värdeklass 3. I och kring det området står även några jätteekar av värdeklass 2 och 3. I nämnda område, längs Katarina Bangata, i Vitabergsparken samt på kyrkogården och vid Kyrkstigen kring Nacka kyrka finns ett antal särskilt skyddsvärda träd enligt trädportalen.

Mellan stationerna Hammarby Kanal och Sickla finns ett ekområde av värdeklass 1 (högsta värde) med ett stort antal jätteekar av såväl värdeklass 1 (3 stycken) som värdeklass 2 (7 stycken) och 3 (12 stycken). Området utgör enligt Ekdatasen ett kärnområde för ek och innehåller även ett stort antal andra särskilt skyddsvärda träd enligt trädportalen. Ekområdet har också utsetts till kärnvärde för ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO 2013).

Längst österut i sträckningen, vid planerad tunnelmynning i Nacka, angränsar etableringsytan till Nyckelvikens naturreservat, ett stort naturområde som också ingår i en grön värdekärna (RUFs, 2010). Stora delar av naturreservatet utgör nyckelbiotoper och här finns ett stort antal, enligt trädportalen, särskilt skyddsvärda träd samt ett antal naturminnen. Riddarholmsfjärden, Stockholms ström (norra och södra), Saltsjön, Hammarby kanal, Årstaviken och Sickla kanal utgör ekologiskt särskilt betydelsefulla områden i form av spridningszoner.

Längs den föreslagna tunnelbanesträckningen finns det ekologiskt särskilt betydelsefulla områden i form av spridningszoner även i Skansbacken mellan Nynäsleden och Hammarbybacken samt strax söder om Sockenplan.

Kartor över kända värden längs tunnelbanans sträckning redovisas i bilaga 5. Endast värden som berörs eller finns i närheten av sträckningen redovisas i kartbilagan.

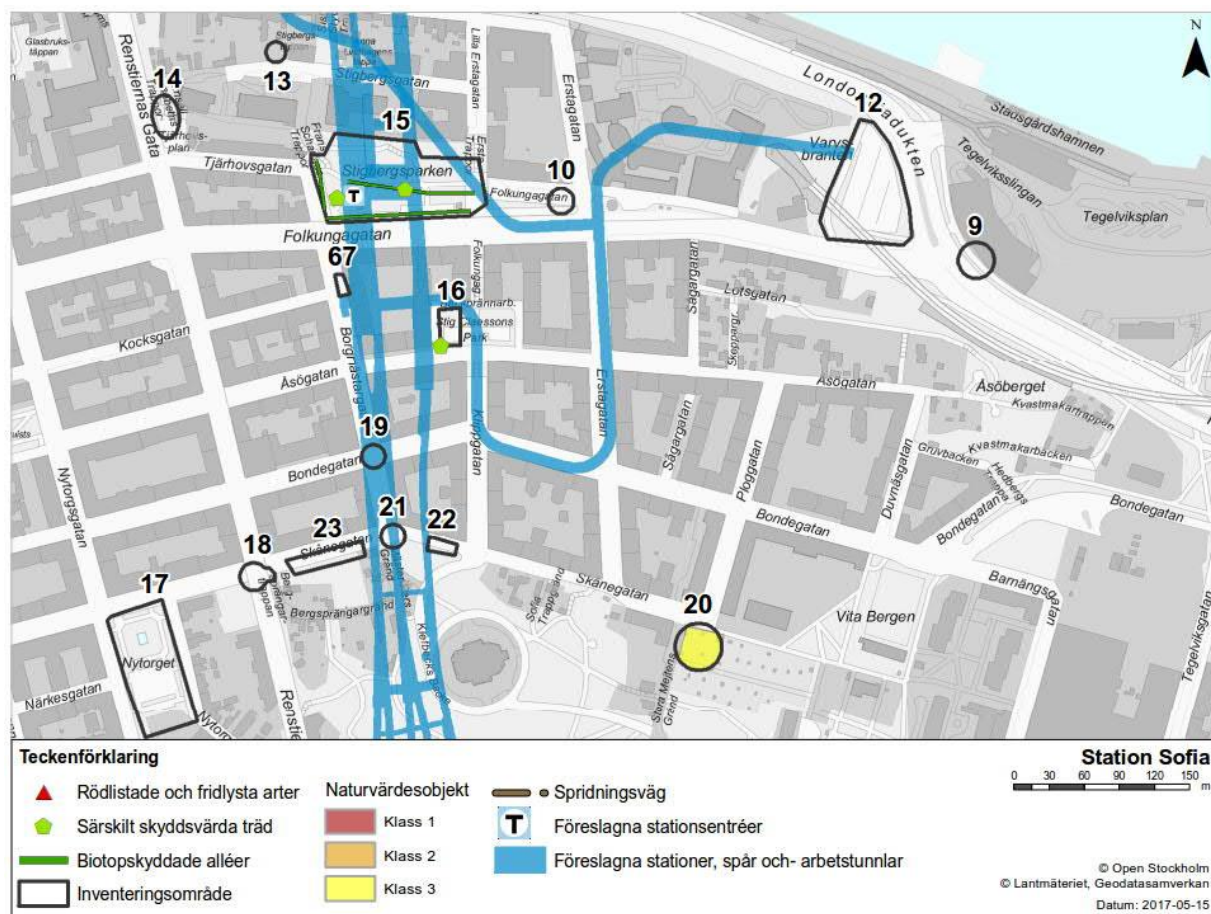
3.2 Resultat av inventeringen

I detta avsnitt redovisas samtliga naturvärdesobjekt som identifierats vid inventeringen. En beskrivning av naturmiljön kring valda alternativ av stationsentréer, ventilationsschakt och mynningar för arbetstunnlar görs också, även om de inte utgör naturvärdesobjekt. Förutom beskrivning av valda alternativ för etablering redovisas även eventuella andra naturvärdesobjekt som påträffats i avförda alternativ. En bedömning av eventuell naturvärdesklass görs och förekommande naturvärdesarter redovisas (förklaring till förkortningar finns beskrivna i avsnitt 2 Metod). För varje station presenteras naturvärdesobjekt, biotopskyddade områden, särskilt skyddsvärda träd samt rödlistade och fridlysta arter på en karta. Samtliga inventerade områden, inklusive avförda alternativa etableringsytor som inte bedömts utgöra naturvärdesobjekt, redovisas på karta i bilaga 1. Endast rödlistade och fridlysta arter som noterats i samband med naturvärdesinventeringen, fågelinventeringen och trädinmätningen märks ut på kartor. Uppgifter om rödlistade och fridlysta arter som hämtats från artdatabanken märks inte ut på karta men ingår däremot som underlag i bedömningen av naturvärdet. Detsamma gäller sedan tidigare

utpekade habitatnätverk inom Stockholms kommun. Sedan tidigare kända spridningsnätverk redovisas i bilaga 2. De spridningsvägar som noterats inom detta projekt markeras på kartorna över respektive station nedan. Samtliga övergripande gröna samband (spridningsvägar) som berörs av tunnelbanan redovisas på karta i bilaga 6.

Generellt är det inventerade området fattigt på lavar, något som med stor sannolikhet beror på mängden luftföroreningar, som härrör från trafiken.

3.3 Station Sofia

Figur 1. Naturvärden station Sofia.

Stigbergsparken, Id 15

Hisschakt och stationsentréer för Station Sofia planeras i Stigbergsparken bredvid Folkungagatan. Parken består av en gräsmatta med buskage av rhododendron, en lekplats och diverse lövträd. I parkens västra del står några uppvuxna lindar, en kaukasisk vingnöt samt en grov ek. Inne i parken, längs en gångväg, finns en rad med 10 lindar som omfattas av biotopskydd. Lindarna i allén har en diameter om cirka 40 cm.

I östra delen finns även två uppvuxna lönnar och intill lekparken står en pil med eldticka på. Norra delen av parken utgörs av en bergbrant med unga lövträd, buskar och örter. En biotopskyddad lindallé finns även längs Folkungagatan. Träden i allén har en diameter om cirka 35 cm. En biotopskyddad allé finns även längs Tjärhovsgatan. Kryptogamfloran på träden saknas i hela parken.

I bergbranten norr om parken växer en del mindre lövträd av främst lönn. Högst upp, norr om den gångväg som löper i östvästlig riktning, finns små gräsytor med bland annat malva mellan berghällarna. Här växer nåra unga rönnar samt äpple, fläder och rosbuskar.

Naturvårdsarter: Lind^s

Figur 2 Stigbergsparken. Till vänster en uppvuxen ek och till höger en lindallé som går genom parken.

Parken som helhet har ett visst naturvärde men naturmiljön bedöms inte nå upp till naturvärdesklass 3.

Londonviadukten, Id 12

Platsen för planerad arbetstunnelmykning utgörs av en bergbrant och en parkeringsplats intill Londonviadukten. Området består till största delen av hårdgjord yta. I bergbranten finns dock några unga lövträd och lite buskage. Kring parkeringen finns också en hel del löv- och barrbuskage samt en del unga lövträd. Sly och unga träd av ädellöv, såsom lönn och lind, noterades på några ställen. Uppe på berget, närmast branten, växer små lövbuskage samt även olika örter.

Naturvårdsarter: Lind^s

Figur 3. Området kring planerad arbetstunnel vid Londonviadukten.

Naturmiljön kring planerad tunnelmykning bedöms inte utgöra något naturvärdesobjekt.

Barnängens koloniträdgård, Id 20

Naturtyp: Park och trädgård

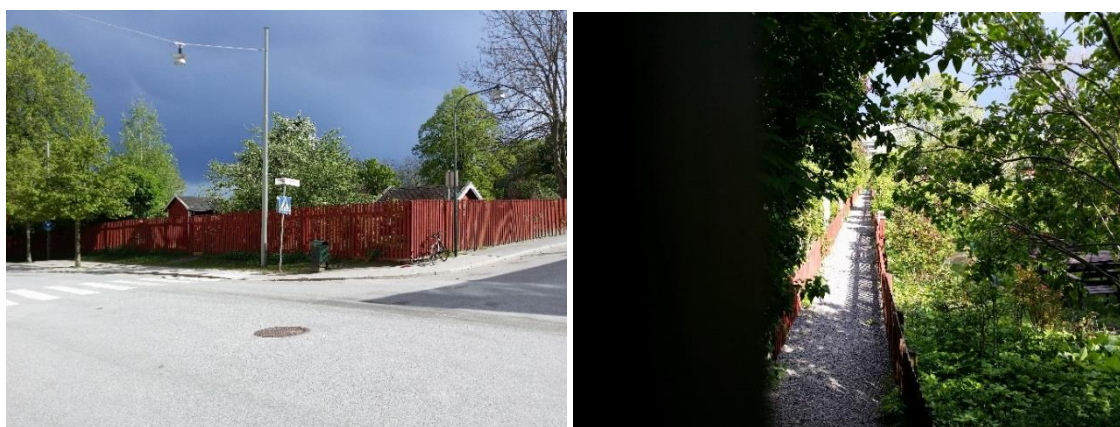
Naturvärdesklass 3

Biotop: Koloniområde

Platsen har utretts som ett alternativ för stationsentré och ligger inom Barnängens koloniträdgård. Trädgården, som anlades 1905, är K-märkt och de 28 stugor och 12 odlingslotter som finns på platsen idag utgör en spillra av det koloniområde som fanns i början på 1900-talet.

Trädgårdarna kring stugorna är art- och variationsrika. Här finns växter i olika nivåer och av en mängd arter. Blommor, gräs, blommande och bärande örter och buskar, grönsaker, fruktträd och andra träd såsom hägg och uppvuxna, grova lövträd. Bersåer och spaljéer med klättrväxter, små grusgångar och stenläggningar bidrar också till variationen. Inom koloniträdgårdsområdet är det lummigt och det finns både soliga och skuggiga miljöer. Förutsättningar för fjärilar, bin och andra insekter är goda. Här är också en lugn tillflyktsort för många av stadens småfåglar. Koloniområdet är litet men hänger samman med Vitabergsparken, vilken utgör ett stort grönområde av varierad karaktär med såväl parkmiljö som hållmarker.

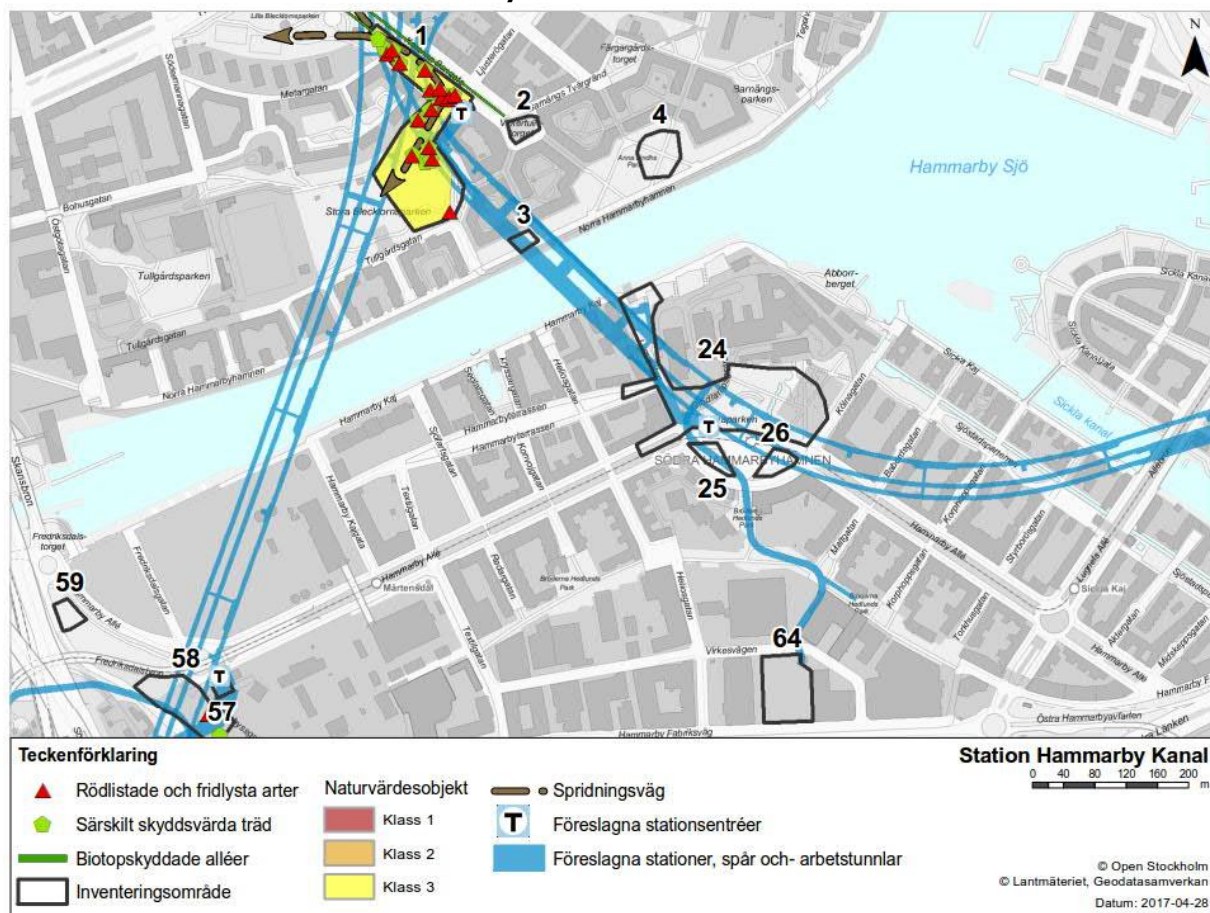
Norr om koloniområdet finns en ensidig allé längs Skånegatan. Allén bedöms inte vara biotopskyddad då träden är mindre än 20 cm i diameter och inte bedöms vara över 30 år, vilket är den gräns som uppges i Naturvårdsverkets handbok om biotopskyddsområden.

Figur 4. Barnängens koloniträdgård.

Då koloniområdet är stängt har inventeringen endast kunnat genomföras från utsidan. Preliminärt bedöms området utgöra naturvärdesklass 3. Bedömningen utgår från variationen av arter och att vegetationen är flerskiktad samt från variationen i blommande och bärande arter, vilket bland annat medför goda förutsättningar för fjärilar och andra insekter. Bristen på liknande miljöer i närheten har också bidragit till bedömningen.

3.4 Station Hammarby Kanal

Figur 5. Naturvärden station Hammarby Kanal.

Katarina Bangata, Id 1

Naturtyp: Park och trädgård

Naturvärdesklass 3

Biotop: Park, Rekreatiönsyta med vegetation

Naturmiljön invid planerad stationsentré utgörs av ett grönt stråk med uppvuxna ädellövträd sydväst om Katarina Bangata samt östra delen av Stora Blecktornsparken inklusive parkentrén mot Katarina Bangata.

Den del av Stora Blecktornsparken som ligger inom inventeringsområdet utgjordes vid inventeringstillfället av grus och klippt gräsmatta, ett antal uppvuxna lövträd av bland annat kastanj, lind, ask, lönn och hägg samt marken närmast Vintertullens äldreboende som vid fältbesöket utgjorde byggarbetsplats. I en lönn fanns ett fågelbo, troligen med svarthätta. Vid besöket sågs bland annat även gräsparv (som är en art som minskat med över 50 % mellan 1975 och 2005), talgoxe, björktrast och koltrast. Även en kanin noterades. Betande får fanns i en liten hage i södra delen.

Variationen av trädslag i parken är stor med arter som lönn, blodlönn, idegran, tall, lind, hägg, syren, kastanj, ask och äppelträd. Här finns även buskage av fläder och rosor. Särskilt i sydligaste delarna av inventeringsområdet finns rikligt med buskage av olika slag. Parkytan smalnar av från Stora Blecktornsparken mot Katarina Bangata och består här av klippta gräsytor med uppvuxna träd och enstaka buskage. Inventeringsområdet tangerar ett område med värdeklass 3 enligt Ekdatabasen, vilket innehåller flera jätteeckar av värdeklass 2 och 3.

Området sydväst om Katarina Bangata utgörs av en bergbrant med ett antal gamla och några mindre almar samt enstaka grova hästkastanjer. Buskskiktet består av mindre träd och bärbuskar såsom fläder. I fältskiktet växer bland annat gräs och skelört. Genom området leder en trappa upp till Metargatan.

Mellan vägfilerna på Katarina Bangata löper en allé som består av lönnar i olika åldrar, allt från unga träd till gamla, grova träd och hålträd. Sydväst om Katarina Bangata, norr om inventeringsområdet, står ett antal hästkastanjer som också ingår i allén. Dungen tillsammans med alléerna utgör en viktig spridningslänk mellan lilla och stora Blecktornsparken och i förlängningen, via Ringvägens alléer, även till Vitabergsparken. Katarina Bangata beskrivs också som en viktig spridningslänk enligt Södermalms parkprogram. Spridningsvägen ingår inte i något av Stockholms Stads habitatnätverk som togs fram för eklevande insekter, groddjur och barrskogsfåglar år 2007.

Naturvårdsarter: Alm^{CR}, Ask^{EN}, Lind^S, Idegran^{S,S}, Gråsparv^S,

Figur 6. Stora Blecktornsparken (till vänster) och almar sydväst om Katarina Bangata (till höger).

Naturvärdet består i första hand av ett varierat trädskikt med ett stort antal gamla ädellövträd. Här finns bland annat de rödlistade arterna alm och ask. Många av träden utgör hålträd. Inom det planerade området för etablering har ungefär tio särskilt skyddsvärda träd, varav några mycket grova, mätts in. De gamla ädellövträden utgör möjlig livsmiljö för en mängd andra arter av lavar, mossor, svampar, insekter, fladdermöss och fåglar. Det varierade buskskiktet och det faktum att naturmiljön hänger samman med närliggande parker med trädrika miljöer med ädellöv bidrar också till naturvärdet.

Naturvärdet i östra delen av Stora Blecktornsparken tillsammans med ädellövmiljön och allén vid Katarina Bangata bedöms som helhet utgöra klass 3. Skulle även resterande delar av Stora Blecktornsparken samt allén på Katarina Bangata och Lilla Blecktornsparken tas med i bedömningen skulle värdet eventuellt bli högre, bland annat på grund av de mycket värdefulla gamla ek- och askmiljöerna som finns strax utanför inventeringsområdet.

Lumaparken, Id 24

Det område som planeras tas i anspråk för tunnelbaneutbyggnaden under bygg- eller driftstiden utgörs av västra delen av Lumaparken samt Lumagatan inklusive grönområdet nordväst om Lumagatan.

I Lumaparken består området av en liten gräsmatta med unga planterade körsbärsträd. Utanför området som planeras tas i anspråk för etablering, i norra delen av Lumaparken, finns en samling gamla träd som har ett visst naturvärde. I övrigt består parken mestadels av klippta gräsmattor och nyplanterade körsbärsträd samt en konstgjord bäck utan vatten. Längs Lumagatan i riktning

mot Hammarby kanal finns en ung allé, likaså längs Hammarbyterassen. Allén hyser inte något naturvärde och träden är för små för att allén ska omfattas av biotopskydd. Längs Lumagatans nordöstra sida, närmast Hammarby kanal, finns ett mindre grönområde med klippt gräsmatta, buskage och unga pilträd.

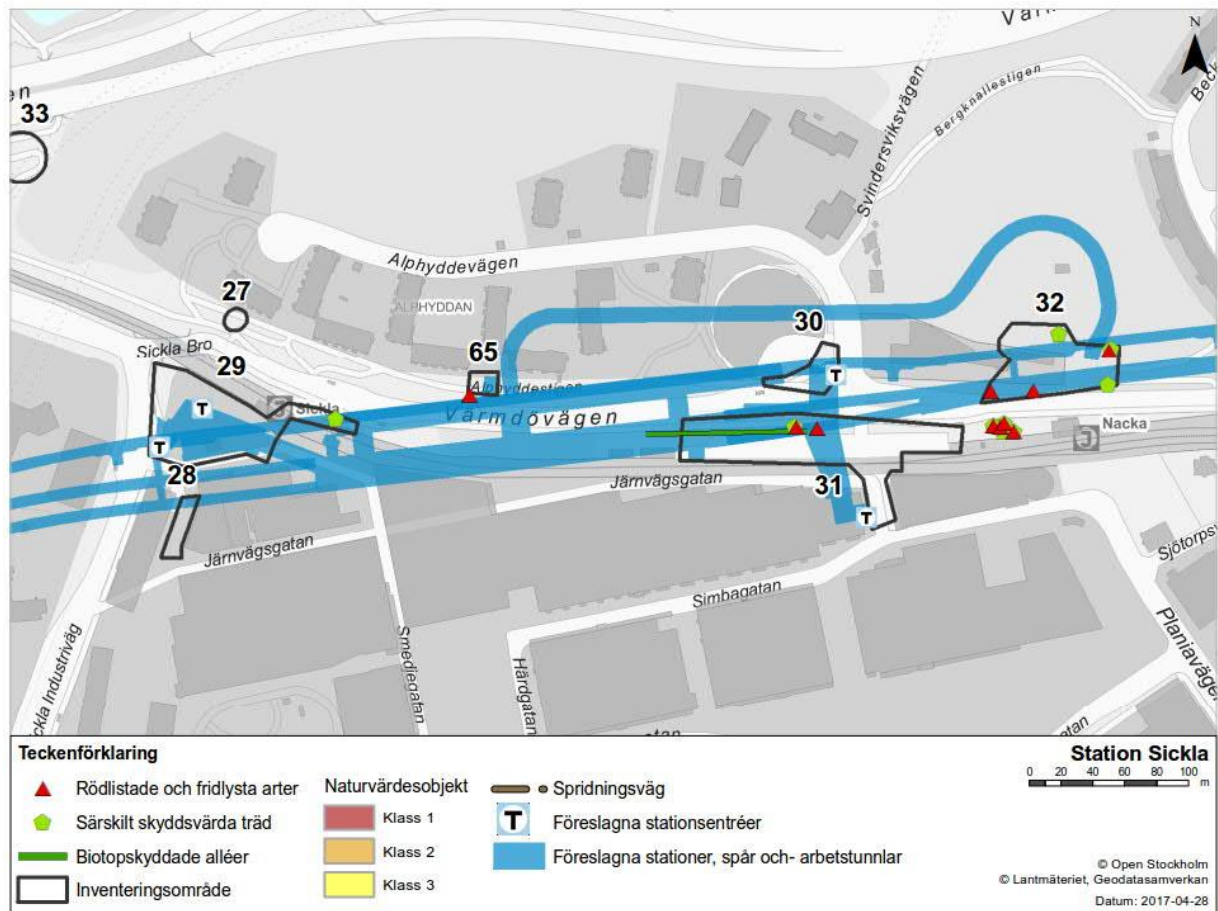
Figur 7. Lumagatan ner mot Hammarby kanal.

Området som planeras tas i anspråk bedöms inte innehålla några naturvärden.

Hammarby Fabriksväg, Id 64

Inom det området som planeras tas i anspråk för tunnelbaneutbyggnaden under bygg- eller driftstiden finns inga naturmiljöer.

3.5 Station Sickla

Figur 8. Naturvärden station Sickla.

Sickla industriväg, Id 29

Området kring den västra stationsentrén innefattar en parkeringsplats samt tre unga lönnar som planterats i en liten gräsmatta längs Sickla Industriväg.

Figur 9. Området kring västra stationsentrén ligger på en parkering.

Området innehåller inga naturvärden.

Värmdövägen, Id 30-31

Området kring den östra stationsentrén vid Sickla utgörs till största delen av parkeringsplatser, gatumiljö kring Värmdövägen samt spårväg.

Söder om Värmdövägen, mellan Södra och Norra stationsentrén finns en biotopskyddad allé. Allén innehåller två grova almar, varav en utgör ett särskilt skyddsvärt träd, samt lind av olika ålder och storlek. I övrigt finns några små gräsytor med buskar och små träd är insprängda mellan de hårdgjorda ytorna. Vid stationsentré mot Värmdövägen norra finns några små gräsplättar med unga träd av gullregn och rönn samt enstaka buskage.

Naturvårdsarter: Alm^{CR}, Lind^S

Figur 10. Området kring Norra och Södra stationsentréerna vid Sickla.

De grova ädellövträden i allén har ett visst naturvärde men inga naturvärdesobjekt bedöms finnas inom inventeringsområdet.

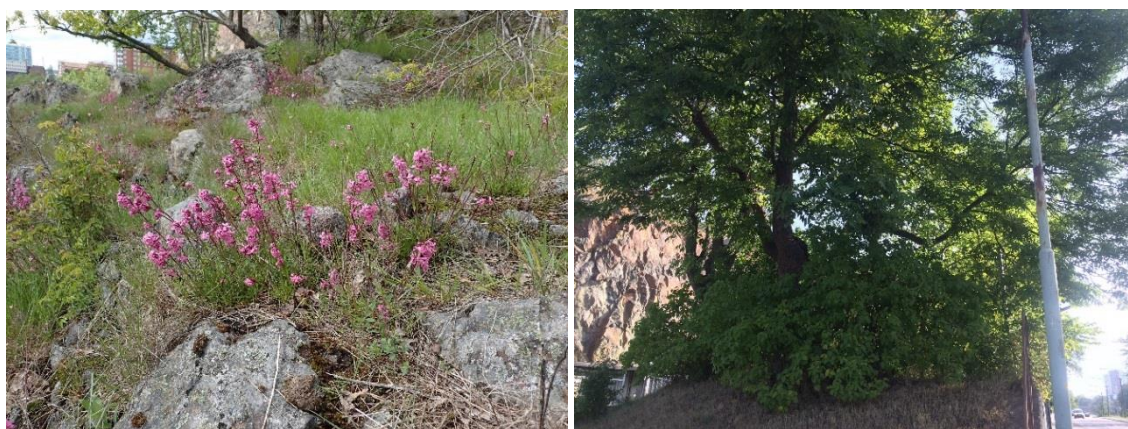
Finntorpsberget, Id 32

Området som planeras tas i anspråk utgörs till stor del av ett verksamhetsområde med byggnader och hårdgjord yta samt en bergbrant med hållmarker ovanför.

Området närmast ovanför branten utgörs till stor del av torra, solbelysta klippor. På klipporna breder olika lavar ut sig och mellan hållarna växer gräs, ljung, svalört, äkta johannesört, bergsyra, kärleksört, styvmorsviol, tjärblomster, harklöver, getrams, rosenbuskar och relativt unga träd av ek, ask, lönn, rönn och tall. Längre upp, där tunnelbaneanläggningen planeras under berget, finns även senvuxna ekar och tall samt ask, oxel, lönn, rönn, äppelträd och andra mindre lövträd och buskage. På senvuxna ekar växer också ektickor.

I södra delen av inventeringsområdet, längs Värmdövägen, står en ask, en lönn, en uppvuxen ask, två unga skogsalmar samt en ek. I östra delen står bland annat en ek med oxtungsvamp. Det mesta ligger dock utanför området som planeras tas i anspråk för etablering.

Naturvårdsarter: Ask^{EN}, Ekticka^{NT,S}

Figur 11. Hållmarker ovanför planerad tunnelmynning (till vänster) och ädellovträd nedanför bergbranten norr om Värmdövägen (till höger).

Inom det område som planeras för etablering finns vissa naturvärden, såsom en rödlistad ask, en stor alm och örtrika berghällar, men området i sig bedöms inte nå upp i nivån för naturvärdesklass 3. Bedömningen skulle troligen bli en annan om hela Finntorpshöjden ingick i inventeringsområdet. Längre upp på berget finns bland annat senvuxna ekar med ekticka och gamla tallar, vilka höjer naturvärdet.

Värmdövägen, Id 65

Området som planeras tas i anspråk består av en öppen yta mellan husen norr om Alphyddestigen. Här växer gräs och enstaka hagtorn. Söder om Alphyddestigen står en tall några unga, små, askar.

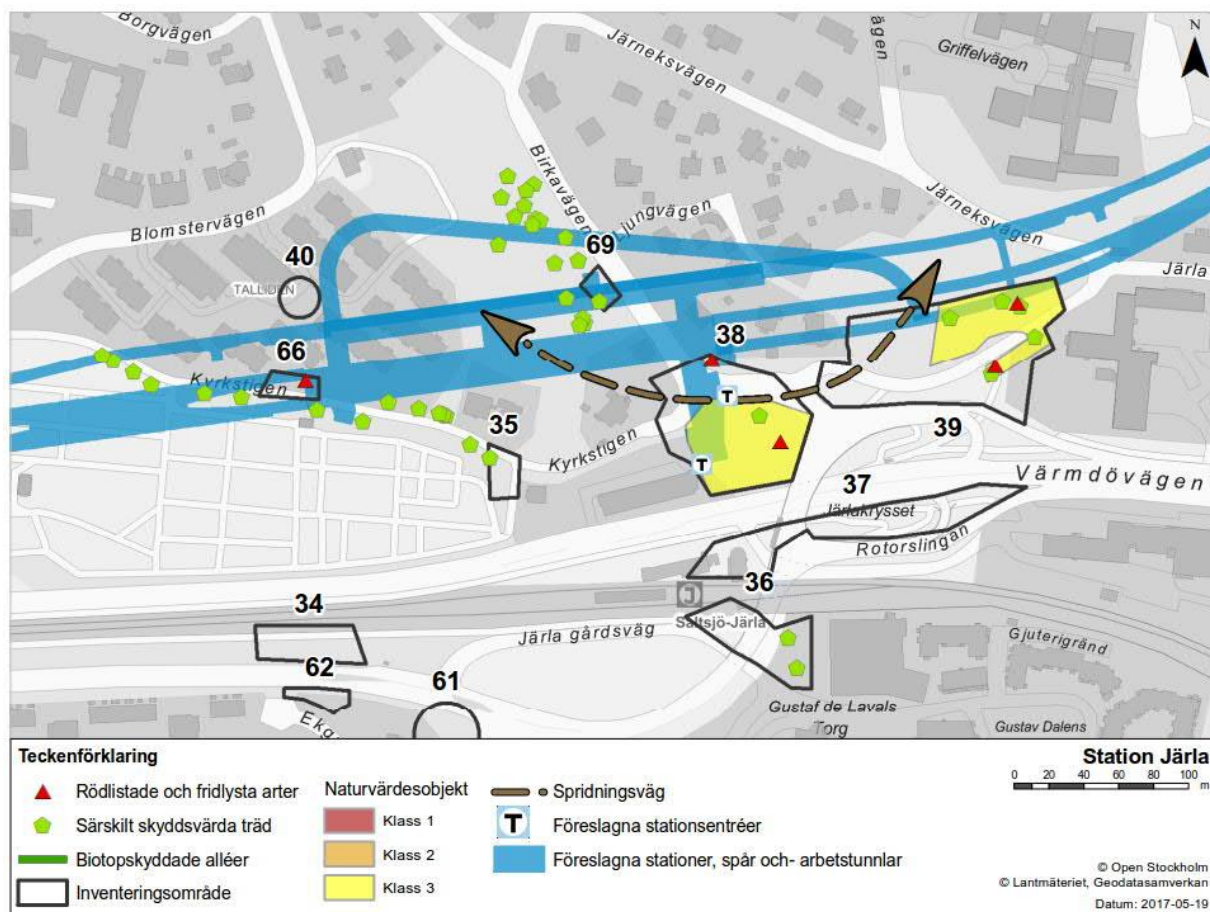
Naturvårdsarter: Ask^{EN}

Figur 12 Grässlänt vid plats för planerad etablering av ventilationsschakt.

Platsen för etablering utgör inte något naturvärdesobjekt.

3.6 Station Järla

Figur 13. Naturvärden station Järla.

Stationsentré mot Värmdövägen norra, Id 38

Naturtyp: Skog och träd

Naturvärdesklass 3

Biotop: Tallskog

Området som planeras tas i anspråk består av en tall- och ekdunge på en liten höjd, en liten bergbrant samt trädgårdsmiljö.

Naturmiljön i inventeringsområdet utgörs av en dunge med äldre tallar kring 120-150 år och uppvuxna ekar. Här finns även inslag av hassel. I kanterna växer yngre lönn och björk som tillsammans med buskage skapar en brynmiljö. Död ved finns i form av mindre stående döda träd av tall och ek, en gammal döende tall samt en grov låga (dött liggande träd). En del tallar har brandljud (skada på stammen som uppstått vid skogsbrand) och det finns flera hålträd, varav enstaka utgör särskilt skyddsvärda träd. Fältskiktet är glest och består främst av gräs. Området är stenigt.

Större hackspett utnyttjar området, åtminstone för födosök, och dungen har ett visst värde för fåglar. Dungen är näst intill omringad av vägar men har ändå goda samband med närliggande naturmiljöer såsom kyrkogården i väster och andra naturområden norr- och västerut och är också en del av spridningsvägen i öst-västlig riktning.

Väster om skogsdungen, söder om Kyrkstigen, finns några uppvuxna lönnar, lite alm- och askskott samt en gräsmatta med en uppvuxen ek. Norr om Birkavägen finns en liten bergbrant med bland annat en ask. Området väster om Birkavägen består av gräsmatta, syrenhäck och några fruktträd.

Naturvårdsarter: Tallticka^{NT,S}

Figur 14. Skogsdungen kring stationsentrén mot Värmdövägen norra i Järle.

Området med skogsdungen bedöms utgöra naturvärdesklass 3. Bedömningen utgår från att det, även om området är litet och endast innehåller enstaka naturvårdsarter, finns en kontinuitet av skog, att området är en del av en spridningsväg och att det finns gamla träd, hålträd och död ved. Övriga delar av inventeringsområdet ingår inte i naturvärdesobjektet.

Järla östra, Id 39

Naturtyp: Skog och träd

Naturvärdesklass 3

Biotop: Ädellövskog i branter.

Inventeringsområdet består av Järla Östra skolväg samt naturmiljön söder och norr om vägen.

Mellan Järla Östra skolväg, brandstationen och avfarten från Värmdövägen finns gräsmarker med enstaka buskage samt några lövträd, varav ett par är grova, gamla ädellövträd och utgör särskilt skyddsvärda träd. Gräsytan är till större delen klippt.

Naturmiljön direkt norr om Järla Östra skolväg består av ett smalt område med yngre, tät, lövskog av bland annat asp och ek och en bergsslänt med en cementerad stenmur, en gångväg, en mossbeklädd berghäll, ett par uppvuxna ekar samt flera andra lövträd. I denna del finns inga särskilt skyddsvärda träd.

I nordöst växer både gamla, grova tallar och uppvuxna ekar samt senvuxna ekar och tallar på hållmarker. Längst i öster är området närmast parklikt och ekarna står i ett hav av högt gräs. I detta område finns både hålträd och död ved i olika former, bland annat en mycket grov död ek som utgör ett särskilt skyddsvärt träd. Enligt utdrag från Artdatabanken har också de rödlistade arterna piggrö, gråådra, ask, blek jordrök, pilblad, bolmört, skogsalm, slätterfibbla och lungrot noterats i detta område under 1980- och 90-talet. Den västra delen av branten består mestadels av kala berghällar med gräs, kärleksört, lite ljung och johannesört samt hagtorn och små unga rönnar i buketter. I denna del finns även enstaka en, tall, lönn och asp.

Naturvårdsarter: Skogsalm^{CR}, Ekticka^{NT,S}, Talticka^{NT,S}

Figur 15. Blockig tall- och ekskog norr om Järla Östra skolväg (till vänster). Marken närmast norr om Järla Östra skolväg består delvis av mark med tydliga spår av slitage (till höger).

Inom inventeringsområdet finns ett område som bedöms vara naturvärdesklass 3. Bedömningen grundar sig på områdets naturlighet med gamla och senvuxna träd, död ved och hålträd. Inom objektet finns flera särskilt skyddsvärda träd. Naturvärdesobjektet fortsätter även utanför inventeringsområdet åt nordväst, norr och öster.

Kyrkstigen, Id 66

Inventeringsområdet består av en ädellövslänt norr om Kyrkstigen.

Området som planeras tas i anspråk består av en slänt med fyra lönnar, en alm och en ek. En av lönnarna utgör ett hålträd. Fältskiktet är sparsamt och består mest av sten, lite kirskaal och några trädplanter. Här finns också lite trädslä.

Naturvårdsarter: Alm^{EN}

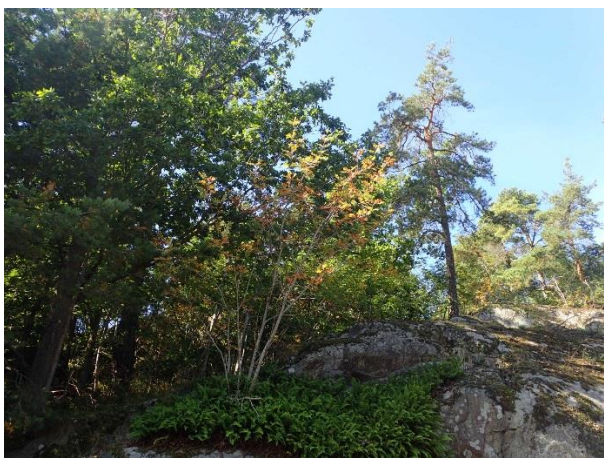
Figur 16. Slänt med ädellövträd intill Kyrkstigen.

Slänten bedöms, på egen hand, inte utgöra något naturvärdesobjekt. Naturmiljön längs Kyrkstigen som helhet, där ett stort antal gamla, grova ädellövträd med många hålträd och särskilt skyddsvärda träd tillsammans bildar en värdefull ädellövmiljö, skulle med stor sannolikhet utgöra ett naturvärdesobjekt av minst klass 3.

Birkavägen, Id 69

Inventeringsområdet består av en bergsknalle väster om Birkavägen.

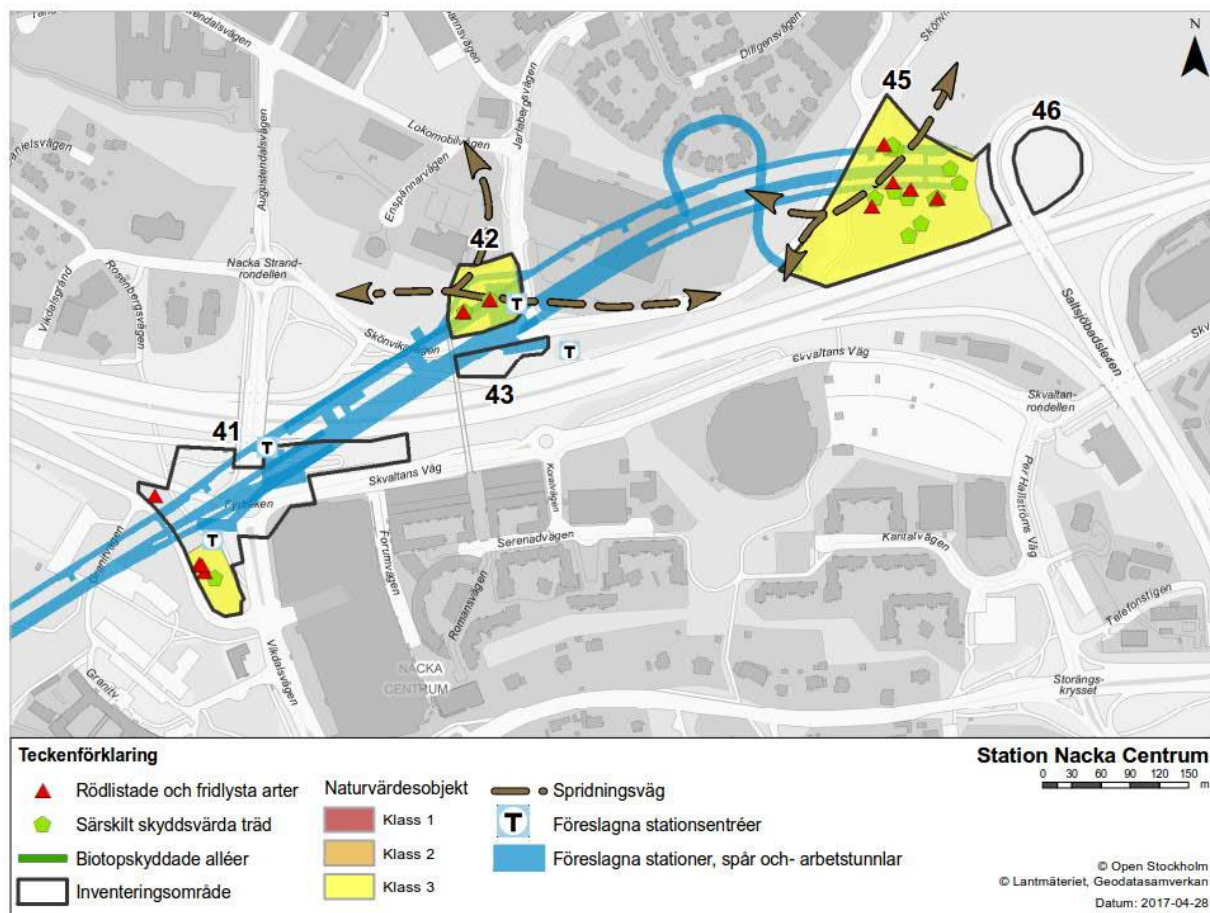
Platsen som planeras tas i anspråk består av en del av en bergbrant med ek, tall och hassel. Tallarna är 150-200 år och ekarna senvuxna. På hållarna växer bland annat stensöta och mossor.

Figur 17. Bergbrant väster om Birkavägen.

Bergbranten har vissa naturvärden såsom gamla träd men bedöms inte utgöra något naturvärdesobjekt på egen hand. Tillsammans med skogen norr och väster om inventeringsområdet, där bland annat ett stort antal gamla träd samt död ved finns, bedöms området med stor sannolikhet kunna utgöra ett naturvärdesobjekt.

3.7 Station Nacka Centrum

Figur 18. Naturvärden station Nacka Centrum.

Stationsentré mot Stadsparken, Id 41 västra delen

Naturtyp: Skog- och träd

Naturvärdesklass 3

Biotop: Tallskog

Planerad stationsentré ligger mellan Griffelvägen och Vikdalsvägen i en liten park. Inom området som planeras tas i anspråk för etableringen finns dels parkyta och dels uppvuxen skog.

Parkytan består av klippta små gräsytor mellan cykelbanorna. Här växer även lite buskage och mindre träd, bland annat unga körsbärsträd och tallar. Längs Vikdalsvägen finns en ung allé som inte omfattas av biotopskydd.

Väster om parkytan finns en liten lövskogsdunge som domineras av relativt unga aspar. Bland asparna växer även björk, enstaka ekar samt i norra delen även unga lönnar, tallar och almar. I nordvästra spetsen står även en grov klibbal. I buskskiktet växer olika unga lövträd och fältskiktet domineras av hallon, gräs, ormbunkar och liljekonvalj. I norra delen rinner vatten över klipporna ner i en brunn.

Söder om cykelvägen och parkytan, mellan Griffelvägen och Vikdalsvägen, finns en liten tall- och ekdunge med både uppvuxna och unga ekar samt gamla, grova tallar över 150 år. På två tallar noterades talticka. Då flera tallar är solbelysta finns goda förutsättningar för vedlevande insekter som exempelvis reliktböck. I trädskiktet växer även björk, rönn och asp. Buskskiktet består av unga lövträd och hassel. I fältskiktet växer gräs, blåbär, liljekonvalj, renfana, ormbunkar, hallon, strandlysing med flera. Även två stora exemplar av signalarten grovticka noterades. Död ved

förekommer sparsamt i form av stående träd och liggande grenar. Området har i en tidigare inventering bedömts vara av nyckelbiotopskvalitet. Naturvärdesbedömningen, som var en del av en större inventering, gjordes inför framtagandet av planprogrammet för centrala Nacka. Vid inventeringen noterades tallticka och reliktbock^{NT}, som båda är rödlistade och utgör signalarter, vilket tyder på kontinuitet av gammal tallskog.

Naturvårdsarter: Tallticka^{NT,S}, Grovticka^S, Alm^{CR}

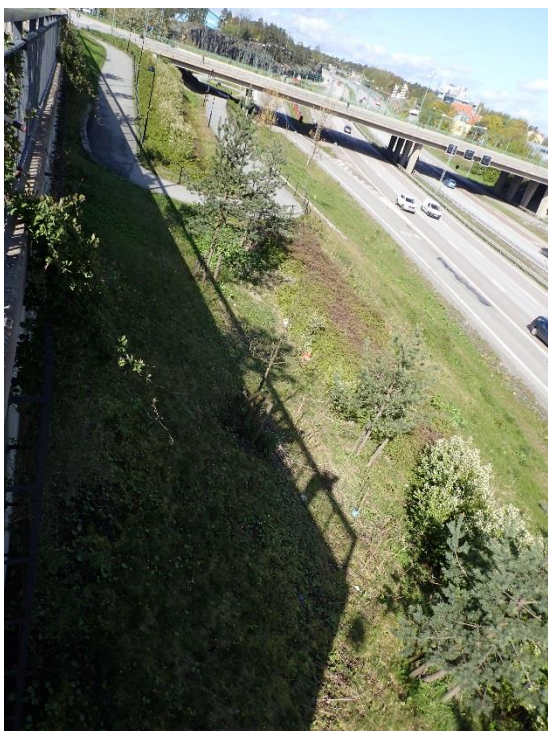
Figur 19. Tall- och ekdunge med bland annat grovticka (till vänster) och planerad plats för stationsentré i Stadsparken (till höger).

Tall- och ekdungen söder om cykelvägen mellan Griffelvägen och Vikdalsvägen bedöms utgöra naturvärdesklass 3. Även om området är litet hänger det samman med ett värdefullt större tallstråk söder och väster om Griffelvägen. I tidigare inventering har även dessa områden bedömts vara av nyckelbiotopskvalitet.

Stationsentré mot Vikdalsbron, Id 41 östra delen

Berörda ytor vid Vikdalsbron omgärdas främst av vägar, busshållplatser och cykelväg. Mellan de asfalterade ytorna finns små insprängda grönområden med planterade buskar och gräsytor. Ett smalt naturområde finns i branten och slänten längs Värmdöleden, öster om cykelbanan. Naturmiljön består av en grässlänt med vitsippor och blommande buskage samt några småtallar. Området ingår i ett grönt stråk längs motorvägen, men är instängt mellan motorvägen och Skvaltans väg med en hög mur emellan. Naturområdet fortsätter österut och utanför det område som planeras tas i anspråk för etableringen växer bland annat asp, ek, vide, sälg samt upp emot 150-åriga tallar. De flesta träden är dock unga och slyartade.

Vid Nacka Forum finns en liten allé med unga träd. Allén omfattas inte av biotopskydd då träden är för små och unga.

Figur 20. Området kring stationsentrén mot Vikdalsbron.

Området bedöms inte hysa några naturvärden.

Stationsentré Jarlabergsvägen, Id 42-43

Naturtyp: Skog och träd

Naturvärdesklass 3

Biotop: Tallskog

Området som berörs av tunnelbaneutbyggnad består av tallskog i varierande ålder samt ett öppet gräsfält.

I skogen finns ett stort antal gamla tallar varav några är närmare 200 år. I skogsområdet finns även rikligt med unga ekar samt enstaka björk, asp, gran och smårönnar. På flera av tallarna växer talticka. Taltickan är rödlistad och finns bara på tallar över cirka 130 år. Arten utgör också signalart och tyder på lång kontinuitet av gammal tallskog. Här finns även hålträd och tallar med brandljud. Död ved i form av två talltorrakor, flera döda toppar, en grov tallåga, tre högstubbar, en halvdöd asp samt en senvuxen, knotig, död ek finns inom det område som planeras tas i anspråk för etableringen. Flera grova tallar är solbelysta, vilket är en förutsättning för vissa rödlistade insekter, som exempelvis reliktböck. Kring skogen finns soliga brynmiljöer med buskage av framför allt rosor. Spår efter hackspett finns på träden. Vid fladdermusinventeringen noterades endast två dvärgpipistrell samt en nordfladdermus. Ingen av arterna är hotad och området bedömdes inte vara av betydelse för fladdermusfaunan.

Skogsområdet är påverkat av mänsklig aktivitet, såsom en gång- och cykelbana, markslitage efter lek i vissa delar samt störningar av buller från närliggande vägar. Skogen som finns mellan de asfalterade ytorna utgör rester av naturskog. Tallskogen fortsätter utanför det inventerade området i framför allt östlig och nordöstlig riktning men även norrut. Insprängt i skogen finns flera hällmarkstallstråk, särskilt österut. I samband med framtagandet av planprogram för centrala Nacka genomfördes en naturvärdesinventering i hela tallskogen och området bedömdes då som helhet vara av mycket hög klass.

Området söder om Skönviksvägen består av klippta gräsmarker med planterade buskage och några unga träd.

Naturvårdsarter: Tallticka^{NT,S}, Dvärgpipstrell^S, Nordfladdermus^S

Figur 21 Tallskog med många gamla tallar (till vänster). Hålträd med tallticka (till höger).

Området söder om Skönviksvägen bedöms inte hysa några naturvärden. Naturvärdet för tallskogen norr om Skönviksvägen bedöms sammantaget vara påtagligt (klass 3). Objektet har lång kontinuitet av tallskog och en stor grad av naturlighet. Värdet utgörs främst av gamla träd och död ved som tillsammans med blommande brynmiljöer bland annat medför goda förutsättningar för rödlistade arter av insekter. Området ingår också i en viktig spridningslänk mellan Ryssbergen och Nyckelviken. Vid en bedömning av hela tallskogen skulle naturvärdet sannolikt bli högre.

Skönviksvägen, Id 45-46

Naturtyp: Skog och träd

Naturvärdesklass 3

Biotop: Hällmarkstallskog, Blandskog

Området mellan Skönviksvägen och Värmdöleden består av två områden med hällmarkstallskog med en svacka av blandskog mellan. Inom etableringsytan finns också gräsmarker vid trafikplats Skvaltän.

Många av tallarna på hällarna är upp mot och även över 150 år. På hällmarken i östra delen finns också senvuxna ekar, små rönnar och björkar. Fältskiktet består här av lavar och örter såsom ljung och bergssyra. På höjden väster om cykelbanan är skogen yngre och här finns ett stort inslag av björk och gräs. Även här finns tallar som är cirka 150 år och närmast Skönviksvägen finns flera gamla, solbelysta tallar.

Både i anslutning till hällmarkerna och i blandskogen däremellan finns små bergbranter med senvuxna träd av framför allt ek, men också tallar av olika grovlek. I svackan mellan hällmarkerna växer tall, ek, hassel, säl, gran, björk, asp och enstaka körsbär. Ett par tallar är grova och även enstaka ekar och granar är grövre. Här finns gamla träd av bland annat tall, gran, ek och körsbär

och över 10 särskilt skyddsvärda träd har markerats inom området som planeras för etablering. På marken växer ormbunkar, smultron, skogstry, blåbär, mossor, vitsippor, skogsstjärna, liljekonvalj mm. Allra längst ner i svackan växer klibbal i en liten sumpskog. Död ved finns, delvis rikligt, i olika nedbrytningsstadier i form av stående ek, tall och björk samt lågor av bland annat gran och ek.

Det finns flera hålträd i olika grovlek och trädslag samt spår efter hackspett. På en grov död tall noterades ett gammalt exemplar av den rödlistade taltickan och på flera ekar växte ekticka. Båda arterna utgör signalarter. Även ektickan är rödlistad. Den växer på levande, oftast äldre eller senvuxna ekar. Ekarna i detta område bedöms dock generellt inte vara äldre än cirka 100 år. Vid en tidigare inventering av området, som gjordes inför planprogrammet för centrala Nacka, noterades både ekticka och svart praktbagge. Även den senare utgör signalart och visar på kontinuitet av gamla tallar.

Vid fågelinventeringen noterades bland annat bofink, blåmes, rödhake, svarthätta, ärtsångare, grönsångare och en större hackspettshanne. Även gråsparv, som är en art som minskat med 50 % mellan 1975 och 2005, finns i området.

Vid fladdermusinventeringen noterades två arter, nordfladdermus och dvärgpipistrell, men ingen av arterna bedömdes ha någon koloni i området. Då antalet observationer var få och inga ovanliga eller hotade arter hittades bedömdes området inte vara av större betydelse för fladdermöss. Förutom en cykelbana som löper genom svackan och den närliggande motorvägen och Skönviksvägen som medför bullerstörningar har området även påverkats av plockhuggning (avverkning av enstaka grova träd). Mycket kapad ved ligger dock kvar och det kan röra sig om skötsel för att gynna biologiska mångfalden i området. Området genomkorsas av flera stigar i olika riktningar. I samband med framtagandet av planprogrammet för centrala Nacka genomfördes en naturanalys där aktuellt område för etablering av tunnelmynningen klassades som naturvärdesobjekt och tallskogen närmast Skönviksvägen, i västra delen av etableringsytan, bedömdes vara av nyckelbiotopklass. I nordöst angränsar skogsområdet till Nyckelvikens naturreservat som är en 171 ha stor lövskogslund som också utgör grön värdekärna i den regionala gröonstrukturen. Inom naturreservatet finns också nyckelbiotopen Nyckelvikens gård, rödlistade arter, ett stort antal särskilt skyddsvärda träd samt flera naturminnen.

Naturvårdsarter: Talticka^{NT,S}, Ekticka^{NT,S}, Dvärgpipistrell^S, Nordfladdermus^S, Gråsparv^S

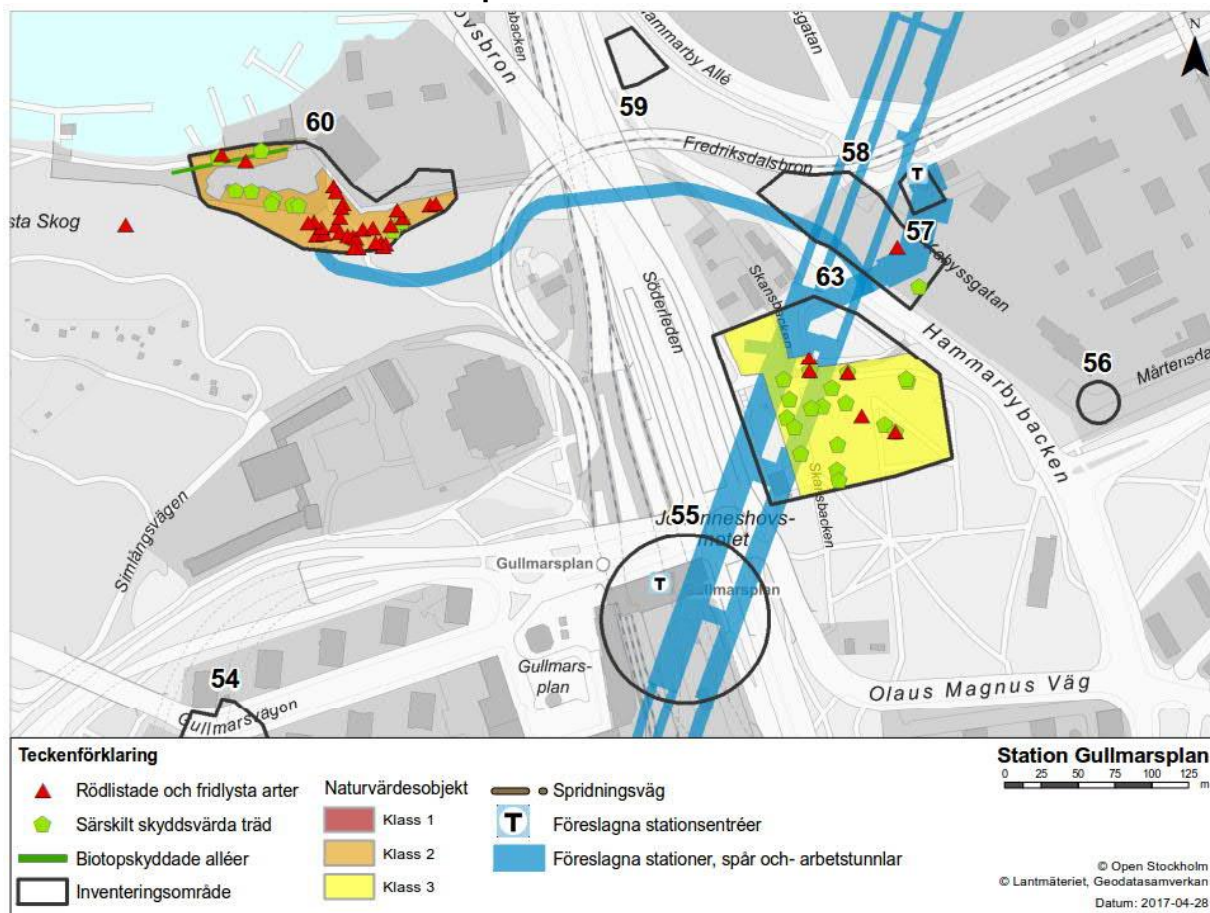

Figur 22. Tallhällmarken i östra delen av objektet (högst upp till vänster). Gammal senvuxen ek i bergbrant längst i öster (nederst till vänster). Blandskog med bland annat gammal tall, ek och gran i svackan (överst till höger) och ek och hasselskog i svackan närmast cykelvägen (nederst till höger).

Naturvärdesobjektet angränsar till i ett stort sammanhängande värdefullt naturområde öster om inventeringsområdet och utgör också en viktig spridningslänk mellan naturområden österut och Nyckelviken. Området fungerar också som en skyddszon mot Nyckelvikens naturreservat. Objektet är mycket varierat och har många gamla och värdefulla träd såsom hålträd samt en hel del död ved i olika former. Ektickan är vanligt förekommande och även talticka noterades. Området bedöms vara klass 3.

Det finns förutsättningar för många arter, men eftersom endast ett fåtal naturvårdsarter påträffades, den mest värdefulla delen i svackan är relativt liten och området är kraftigt stört av buller från motorvägen når värdet inte upp i de högsta klasserna.

3.8 Station Gullmarsplan

Figur 23. Naturvärden station Gullmarsplan.

Mårtensdal, Id 57-58

Området som berörs kring planerad stationsentré vid Mårtensdal består dels av befintlig industrimark och dels av naturmark.

Naturmarken som berörs av etableringen består av främst av gräs och unga lövträd av björk och alm, men inga gamla eller grova lövträd finns. Genom grönområdet löper en stig. Naturmarken ingår i ett större gröonstråk som enligt biotopkartan utgörs av gles ädellövskog, i stort sett utan grova träd och död ved. Intill Hammarbyvägen står några gamla tallar varav enstaka är 200 år. Grönområdet ingår i Habitatnätverket för barrskogsfåglar (se bilaga 2) och har i den aspekten medelgod tillgänglighet. Området ingår även i ett område som har pekats ut som ett ekologiskt särskilt betydelsefullt område (ESBO) på grund av dess funktion som spridningszon.

Naturvårdsart: Alm^{CR}

Figur 24. Naturen inom området som planeras tas i anspråk för etableringen består av ung lövskog med bland annat alm.

Den del av lövskogen som ingår i etableringsytan utgör inte något naturvärdesobjekt men har en viss funktion som del i en viktig spridningsväg för fåglar och andra arter i staden.

Stationsentré mot Gullmarsplan, Id 55

Planerad stationsentré vid Gullmarsplan anordnas inom befintlig stationsbyggnad. Inom området finns inga naturmiljöer.

Sundstabacken, Id 60

Naturtyp: Skog och träd, Park och trädgård

Naturvärdesklass 2

Biotop: Ädellövskogsbrant (9180), Allé

Området som planeras tas i anspråk för planerad arbetstunnelmynning utgörs av en öppen grusyta med diverse bodar och gamla lindar vid Skanstulls marina, en ädellövskogsbrant samt en gång- och cykelväg.

På grusytan, som används som parkering sommartid och båtuppställningsplats på vintern, står ett antal grova, gamla lindar varav sju utgör särskilt skyddsvärda träd. Längs gångvägen vid vattnet, precis i gränsen till etableringsytans norra del, finns en allé med gamla lindar och enstaka alm och lönn. Några av träden i allén utgör särskilt skyddsvärda träd.

Ädellövskogen söder om grusvägen och Sundstabacken ingår i Årstaskogen som i sin helhet utgör kärnområde för ett ekologiskt särskilt betydelsefullt område (ESBO). Här finns grova ädellövträd av skogsalm, lind, ask och lönn samt hägg och sälg. Brandljud och hålträd noterades på flera träd och flera träd utgör särskilt skyddsvärda träd. Här finns också ett område med yngre lövskog av asp, ask, alm, oxel och rönn. Trädfloran lyser med sin frånvaro, troligen till följd av luftföroreningar från trafiken på närliggande trafikleder. I skogen är luften fuktig och det är delvis mörkt. Här finns en intakt förkastningsbrant med delvis ytligt rinnande vatten och marken är stenig. Den döda ved som finns i den västra delen längs cykelvägen, som går i ungefärlig nord-sydlig riktning upp mot Gullmarsplan, består främst av grenar och kapade grova stubbar samt några lågor. I branten och direkt norr om inventeringsområdet finns rikligt med död ved i olika

nedbrytningsstadier, i första hand lågor av unga lövträd men även grövre lågor och någon död talltopp. Tallarna i detta område är grova och 150-200 år.

Naturstränderna längs Årstaviken är klassade som ekologiskt särskilt känsliga enligt 3 kap 3 § miljöbalken, varför dessa så långt möjligt bör skyddas från åtgärder som skadar miljön.

Vid fågelinventeringen noterades mestadels allmänna småfåglar såsom bofink, rödhake, koltrast, talgoxe, svarthätta, kråka med flera. Längre upp i backen, i den gamla tallskogen, sågs även större hackspett och ett häckande nötskrikepar. I lindallén vid vattnet noterades flera exemplar av den rödlistade staren och strax väster om inventeringsområdet häckade svartvit flugsnappare i minst en holk. I skogen väster om inventeringsområdet noterades även den rödlistade kungsfågeln.

Naturmiljön i området är varierad med bland annat flerskiktad lövskog och gott om hålträd, vilket medför goda förutsättningar för en art- och individrik fågelfauna. Detta visade sig också i viss mån vid den översiktliga inventering som gjordes. Enligt uppgifter som rapporterats in till Artdatabanken har följande fåglar som utgör naturvårdsarter noterats i Årtaskogen: kungsfågel^{VU}, gröngöling^{NT}, spillkråka^{NT}, lundsångare^{NT}, mindre hackspett^{NT}, duvhök^{NT}, stare^{VU}, silltrut^{NT} och tornseglare^{VU}. Flera av arterna har setts inom eller i närheten av inventeringsområdet och samtliga, utom tornseglare och stare, har rapporterats in av olika rapportörer och även återkommande mellan åren. För flera av arterna finns tydliga tecken på häckning, till exempel har duvhöksungar noterats vid flera tillfällen. En av arterna, stare, bedöms, om inte årligen så åtminstone regelbundet, häcka i närheten av planerat område för etablering av tunnelmyrning.

Det finns goda förutsättningar för fladdermöss i området, bland annat till följd av den stora mängden hålträd. Vid den inventering som genomfördes i östra delen av Årtaskogen noterades dock endast ett fåtal arter och inga kolonier kunde konstateras. Den vanligaste förekommande arten var nordfladdermus, men den har endast kolonier i hus. Även enstaka vattenfladdermus samt ett exemplar av större brunfladdermus noterades. Ingen av dessa fladdermusarter är hotade. Området bedömdes inte vara värdefullt ur fladdermussynpunkt. Av övriga däggdjur sågs rådjur och ekorre vid inventeringen.

Miljön utsätts nästan dygnet runt av buller från verksamheter och trafik på Skanstullsbron och andra stora vägar. Här och där är det skräpigt och närmast vägen, Sundstabacken, har grus och trädgårdsavfall lämnats. Här växer det hallon, brännässlor, maskrosor och andra näringskrävande arter samt äppelplantor. Området är också flitigt utnyttjat för rekreationsändamål samt för transport för gående och cyklister till och från arbetsplatser. Störningarna kan påverka förekomsten av till exempel fladdermöss och fåglar på ett negativt sätt.

På lind hittades kläckhål av någon trägnagare (av 49 arter i Sverige är 20 rödlistade) och på en död tall finns spår av bland annat någon långhorning (av 128 arter i Norden är 46 rödlistade). Reliktbock^{NT,S} och tallticka^{NT,S} har, enligt Artdatabanken, noterats i närheten av etableringsytan. Tallticka påträffades också strax utanför inventeringsområdet i samband den fågelinventering som genomfördes som underlag till denna naturvärdesbedömning.

Förutom att Årtaskogen utgör en värdefull livsmiljö för många arter är det också en viktig spridningslänk mellan olika naturområden i staden. Kvaliteten och variationen i naturmiljön med bland annat gammal tall- och ädellövskog samt en naturlig strandzon gör att många arter kan nyttja spridningsvägen. Hela naturmiljön i det område som planeras för etablering ingår i habitatnätverket för groddjur och utgör där ett område med trolig spridning, vilket är den mittersta nivån av tre där den högsta nivån är högst trolig spridning. Området ingår också i habitatnätverket för barrskogsfåglar och har där hög tillgänglighet, vilket är det näst högsta värdet i en fyrgradig skala för områden som bedömts ingå i detta nätverk. Stora delar av Årtaskogen i övrigt har mycket hög tillgänglighet enligt habitatnätverket för barrskogsfåglar.

Naturvårdsarter: Ask^{EN}, Alm^{CR}, Stare^{VU,S}, Kungsfågel^{VU,S}, Lind^S, Nordfladdermus^S, Vattenfladdermus^S, Större brunfladdermus^S

Figur 25. Alm och kapad död ved i östra delen av inventeringsområdet (till vänster). Båttupställningsplatsen med stora, gamla lindar i skogskanten (till höger).

Naturvärdet i Årstaskogen bedöms vara högt, klass 2. Mängden grova, gamla ädellövträd, hålträd och rödlistade träd är stor. Dessa träd skapar förutsättningar för en mängd andra arter av till exempel insekter och fåglar och området utgör ett viktigt kärnområde för bevarandet av den biologiska mångfalden i staden. Död ved förekommer rikligt i åtminstone delar av området. Variationen i trädålder och grovlek är stor liksom variationen av trädarter. Den naturliga förkastningsbranten, angränsningen till strandmiljön norrut och den gamla tallskogen i branten och på höjden söderut bidrar ytterligare till dynamiken och de goda förutsättningarna för biologisk mångfald.

Lavfloran är svag, och området är påverkat av mänsklig aktivitet genom tiderna, till exempel genomkorsas det av en asfalterad cykelväg. Området är också utsatt för buller från närliggande trafikleder och stört av verksamheter kring småbåtshamnen.

Delar av objektet bedöms nå upp till kriterierna för Natura 2000-naturtypen Ädellövskogsbrant. Ädellövskogen fortsätter västerut och tillsammans med den angränsande skogen utgör området även en viktig del i den gröna strukturen samt en mycket viktig spridningsväg. För Årstaskogen finns planer på att bilda ett naturreservat. Naturreservatets gränser är ännu inte fastställda men enligt det senaste förslaget (datum för inhämtning av underlagsdata redovisas i bilaga 2) ingår inte den östra delen av Årstaskogen, vilket innebär att den planerade tunnelmynningen hamnar utanför reservatet. En negativ påverkan på naturvärdesobjektet kan dock medföra konsekvenser för Årstaskogen som helhet.

Kolerakyrkogården, Id 63

Naturtyp: Park och trädgård

Naturvärdesklass 3

Biotop: Park

Inventeringsområdet består av en park med ädellövträd.

Området består av en park med gamla ädellövträd av främst lönn men även alm, ek och lind samt enstaka gamla päronträd och tallar. I parken finns många särskilt skyddsvärda träd, i första hand hålträd men även gamla träd och flera jätteträd. Fältskiktet är städat och består mest av klippt gräs, näringsälskande arter såsom kirskaål samt lite buskar.

Här finns goda förutsättningar för till exempel insekter och fåglar. Området ingår i Habitatnätverket för barrskogsfåglar (se bilaga 2) och har i den aspekten medelgod tillgänglighet. Området ingår även i ett område som har pekats ut som ett ekologiskt särskilt betydelsefullt

område (ESBO) på grund av dess funktion som spridningszon. Parken sköts bland annat genom gallring av träd och klippning av gräs. Området är även stört av buller från intilliggande trafikleder. Enligt artportalen har den rödlistade staren observerats i parken. Ingen häckning har konstaterats och några observationer de senaste 10 åren har inte rapporterats. Staren är en av våra vanligaste fågelarter varför det är möjligt att observationer inte rapporteras till artportalen. Det finns ett stort antal hålträd i parken och häckning av enstaka starpar bedöms vara möjlig i parken.

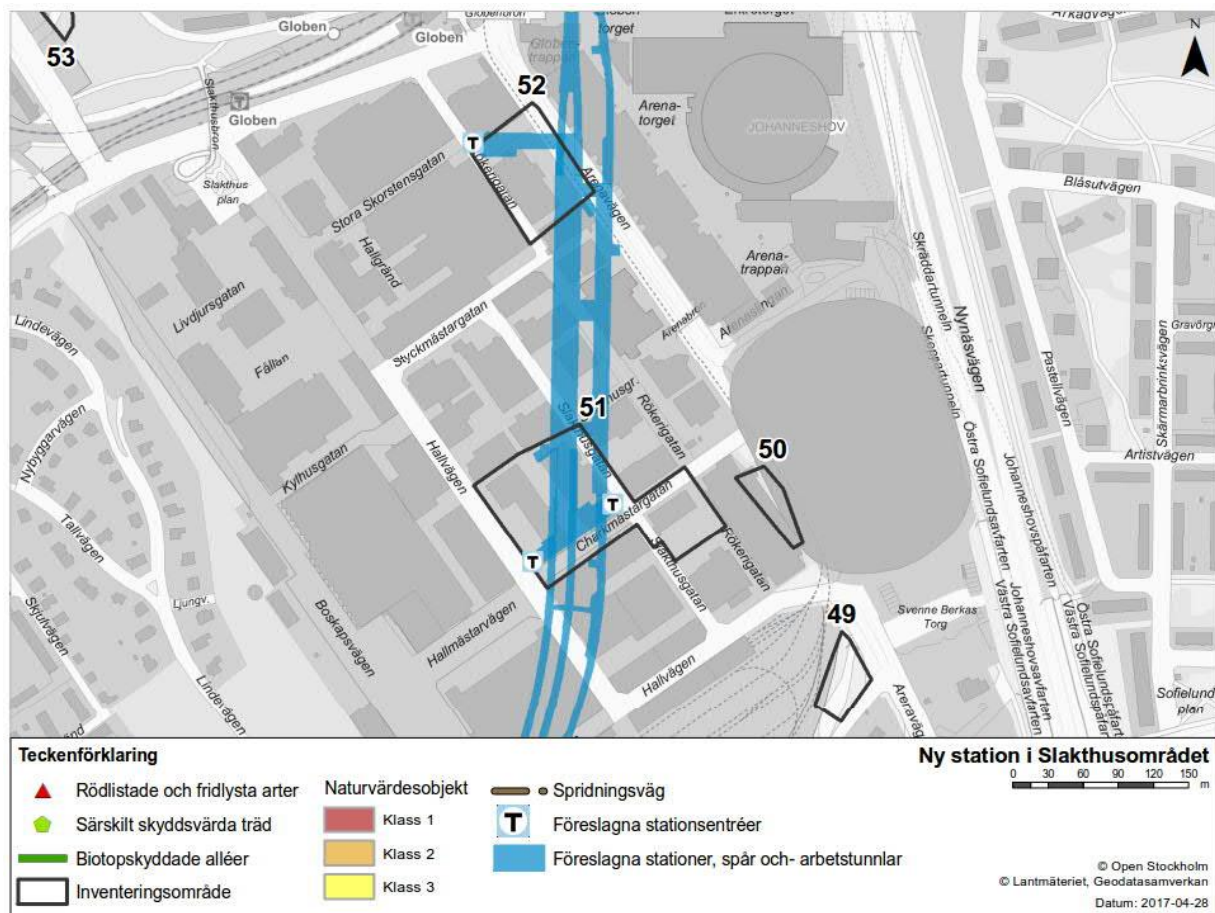
Naturvårdsarter: Alm^{CR}, Lind^S

Figur 26. Parkmiljö med ädellövträd vid Kolerakyrkogården

Området är intensivt skött och avverkning av träd sker och död ved rensas. Naturvärdet i parken bedöms dock vara påtagligt, klass 3. Området innehåller ett stort antal särskilt skyddsvärda träd och utgör även ett värdefullt fågelområde i stadsmiljön. Här finns också goda förutsättningar för insekter. Naturvårdesobjektet fortsätter söder- och österut utanför inventeringsområdet.

3.9 Station Slakthuset

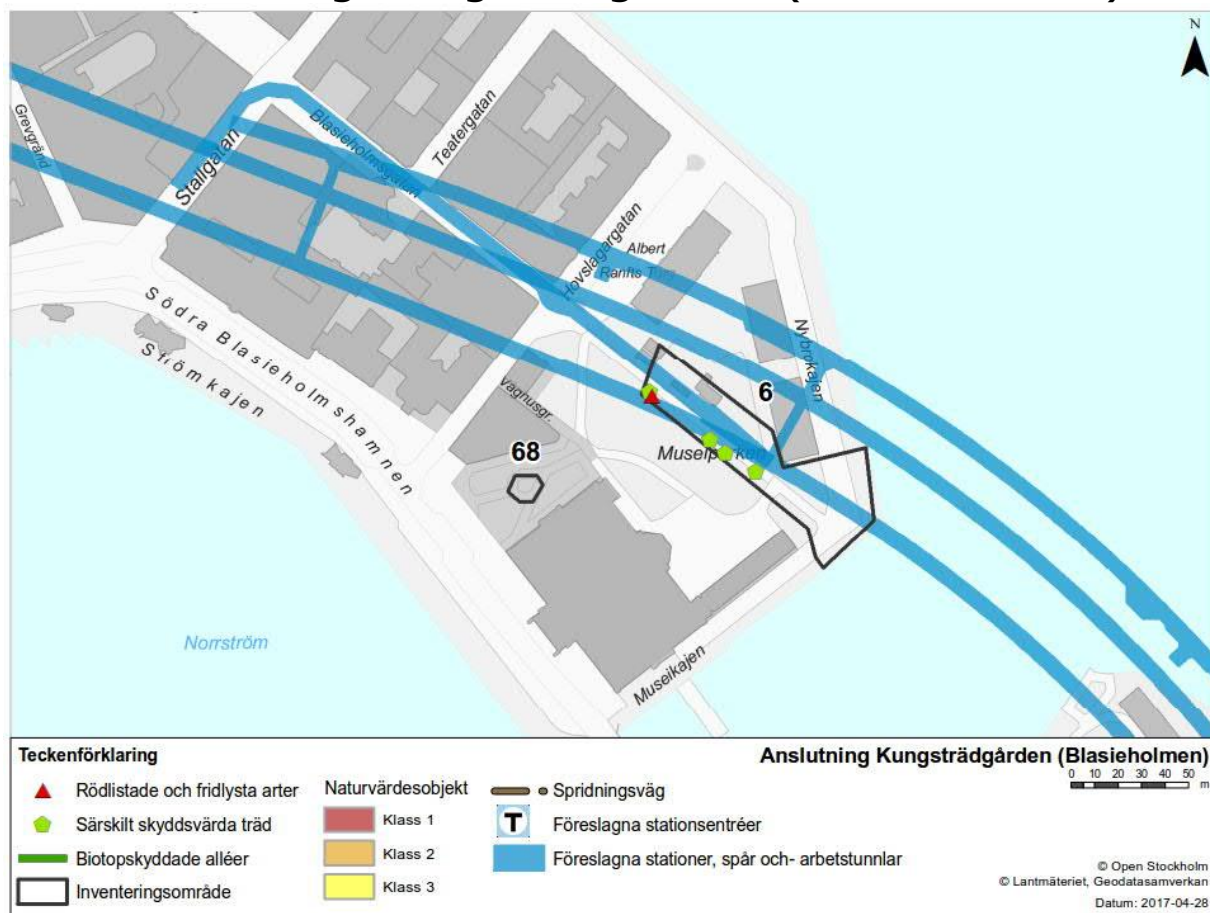

Figur 27. Naturvärden station Slakthuset.

Stationsentréer Arenavägen och Slakthusparken, Id 51-52

Samtliga förslag till stationsentréer ligger inom ett industriområde med hårdgjorda ytor och avsaknad av naturmiljöer. Inga naturvärden finns vid platserna för någon av stationsentréerna idag.

3.10 Anslutning Kungsträdgården (Blasieholmen)

Figur 28. Naturvärden anslutning Kungsträdgården (Blasieholmen).

Museikajen, Id 6

En tidigare tunnel som avses öppnas och användas som arbetstunnel mynnar i södra delen av Blasieholmen. Nordöst om Hovslagargatan finns en liten gräsyta med ett antal lönnar och en kastanj samt några buskage. Bakom Nationalmuseum, väster om Hovslagargatan, finns en park, Museiparken, bestående av gräsmatta och ett antal stora träd, såsom gamla kastanjeträd, alm och lönn. Vid inventeringstillfället var det bygghäls kring många av träden till följd av upprustningen av Nationalmuseum. Fyra av träden som står på gränsen till det område som planeras för etablering bedöms utgöra särskilt skyddsvärda träd. Området utgör en grön oas i ett i övrigt tätbebyggt område. Enligt artportalen har Rosenfink vid enstaka tillfälle hörts sjunga i Museiparken. Sannolikt rör det sig om en tillfälligt besökande individ. Området är litet och omgärdat av bebyggelse och infrastruktur. Häckning i området bedöms inte vara trolig.

Naturvårdsarter: Alm^{CR}, Lind^S.

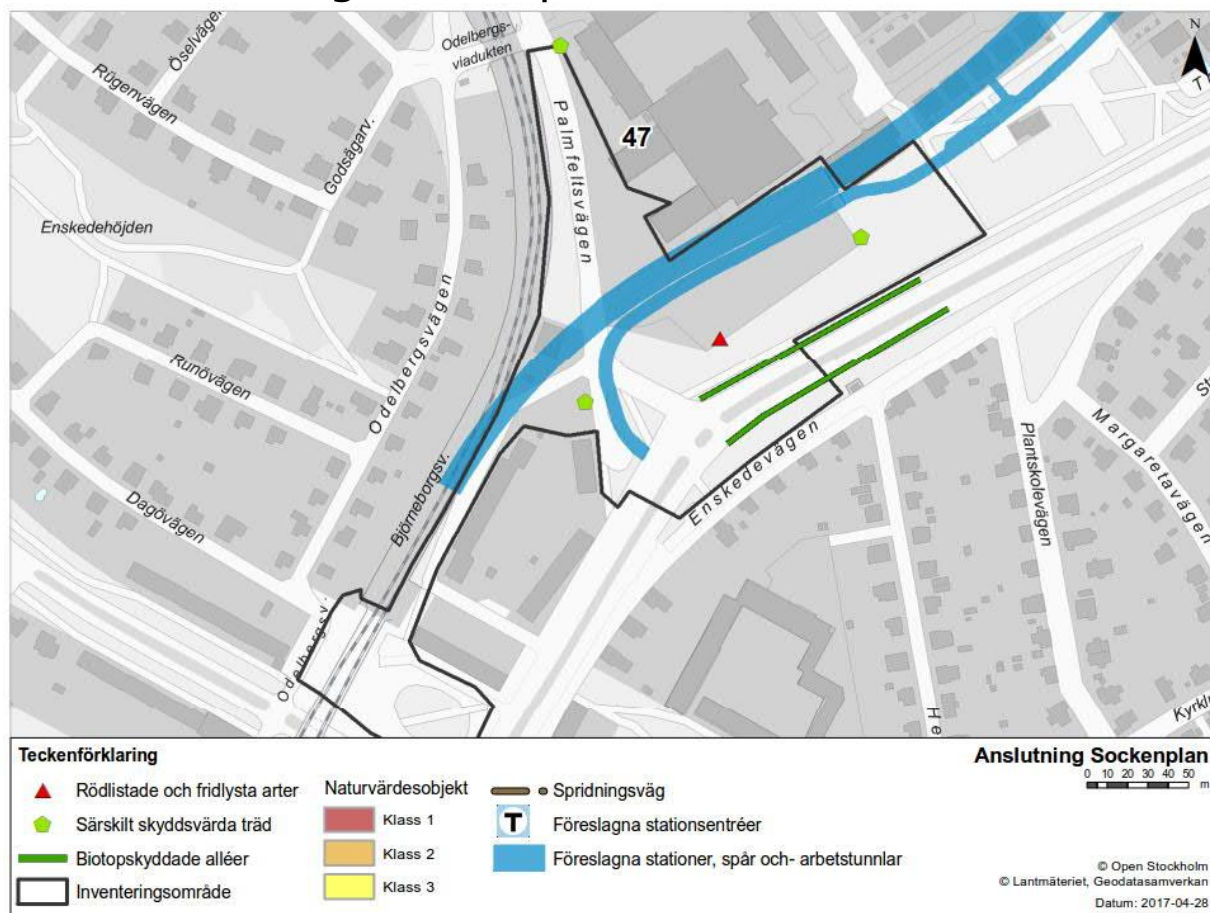
Figur 29. Plats för arbetstunnelns mynning på Blasieholmen.

Naturmiljön inom inventeringsområdet bedöms inte utgöra något naturvärdesobjekt. Om bedömningen däremot även skulle omfattat resterande del av Museiparken, där flera grova, gamla ädellövträd – däribland alm – finns, skulle den del av etableringsytan som innehåller särskilt skyddsvärda träd dock med stor sannolikhet kunna utgöra ett naturvärdesobjekt.

Nationalmuseum, Id 68

Platsen utgörs av en staty omgiven av buskar och hårdgjorda ytor. Inga naturvärden finns i inventeringsområdet.

3.11 Anslutning Sockenplan

Figur 30. Naturvärden anslutning Sockenplan.

Palmfeltsvägen, Id 47

Området som berörs av planerad arbetstunnelmynning utgörs av diverse grönytor, en allé, grusplan tillhörande skolan samt gatumiljö och parkering.

Grönyterna inom det område som planeras användas för etablering består till största del av gräsmattor med lövträd. I sydvästra delen, intill Björneborgsvägen, står en lönn samt ett antal lindar, varav tre är grövre och hamlade och en utgör hålträd. I sydöstra delen står tolv lönnar och en ung oxel intill Enskedevägen. Kring fotbollsplanen, öster om Palmfeltsvägen, står ett antal lönnar, några unga oxelträd, en uppvuxen alm samt flera buskage. Längst i öster finns en dunge med uppvuxna träd av främst lönn men också björk, hägg, en stor lind, hagtorn, tall, tuja och ett grovt körsbärsträd samt humle. Mellan Palmfeltsvägen och sydvästra hörnet av skolbyggnaden finns tre gamla tallar (över 150 år). Längs Palmfeltsvägen finns enstaka lövträd av främst björk.

Längs Enskedevägen finns en biotopskyddad allé av uppvuxna lindar med diameter om maximalt 40 cm. De grövsta träden står söder om Enskedevägen.

Naturvårdsarter: Lind^S, Alm^{CR}

Figur 31. Lindallé längs Enskedevägen (till vänster) och lönnar intill grusplanen norr om Enskedevägen (till höger).

Några påtagliga naturvärden bedöms inte finnas inom det område som planeras tas i anspråk för etableringen av tunnelmynningen.

4 Referenser

Rapporter

Biotopskyddsområden. Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken. Handbok 2012:1. Naturvårdsverket

Förslag till beslut för Årtaskogen-Årsta holmar naturreservat. Stockholms stad. 2014.

Järlahöjden, Inventering av naturvärdesträd centrala Sicklaön, Nacka kommun. Tomas Fasth. Pro Natura 2013

Naturvärdesträd i Nacka Strand. Tomas Fasth. Pro Natura. 2013

Digitala källor

<http://artfakta.artdatabanken.se/>

http://www.naturvardsverket.se/Documents/handbok/1/Bilaga3_Nyckelbegrepp_hackning.pdf

Wikipedia

Vårt uppdrag är att genomföra tunnelbanans utbyggnad och övriga åtgärder inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling. Det innebär planering, projektering och byggnation av ny tunnelbana och nya stationer på fyra olika sträckor. För att kunna genomföra utbyggnaden behöver också depåkapaciteten ökas och nya tåg köpas in.

Byggstarten för utbyggnad av tunnelbana till Nacka och söderort planeras 2018/2019 och byggtiden beräknas pågå cirka 7–8 år.